

Himmelfahrtswagen

VŮZ NANEBEVZETÍ

Z PEKLA DACHAU

MICHAL CHOCHOLATÝ

Himmelfahrtswagen

Vůz nanebevzetí z pekla

Dachau

Michal Chocholatý

*Tento příběh je věnován všem, kteří se stali Rascherovými
pokusnými morčaty, přeživším i mrtvým.*

I.

Hladina horského jezera se blýskala jako zrcadlo. Nebrázdila ji jediná vlnka, jediný záchvěv nenarušoval její klid. Šikmo na ni dopadaly slunečních paprsků a rozlévaly svou zář po celé její ploše, ztrácejíce se v zeleni, jež obrůstala písčité břehy. Okolí dominoval jezerní systém orámovaný skalnatými vrcholy hor, z nichž ty nejvyšší se koupaly v nadýchaných vatových mracích. Cestu jim si razila křišťálově průzračná bystrina, jejíž voda konejšivě zurčela a tříštila se o skalní převis. Zpěněně padala dolů do hluboké propasti, na jejímž dně se rozléhalo smaragdově zelené jezero s břehy z oranžového písku. V dáli svítily žluté květy na zelené louce. Pohádkovou krajinu zastřešovala klenba jinak azurového nebe. Místy působila voda skalních jezer dojmem namodralé smetany. Jako by malíř vymačkal temperové barvy na paletu a vítr je rozfoukal všemožnými směry, zakusovala se jezerní hladina do kamenné masy. Před horizontem nevídané krajiny se táhl pruh sněhobílé pláže, omývané mořskými vlnami, proměňujícími se na vrcholcích v načechranou běl. Písek na dně moře hýřil krásnými barvami, přecházejícími z bílé přes světle modrou až po tyrkysovou modř. Opodál začínal prales s košatými korunami zelených stromů, jehož nitro prorážela burácející řeka.

Byla to vize, čísi sen. Sen neznámého poutníka temnotou, jeho iluze, naděje, snad...

Konzentrationslager Dachau
Krátce před osvobozením

Mohutné černé mříže, skuté z masivního kovu a zasazené v bílých zdech, poodhalovaly toliko zlomek toho, co střežily, toho, co se skrývalo za nápisem: ARBEIT MACHT FREI. „ARBEIT“ a pod ním „MACHT FREI“. Jen matně sem prosvítaly sotva rozeznatelné obrysy nízkých, podlouhlých baráků s mírně skosenými střechami. Koncentrační tábor Dachau byl v pohotovosti. Něco se dělo, něco neobvyklého, něco...

Šeřilo se. Nastupující temnotu pročísnuv blesk, který se v mžiku rozvětvil do světelných prasklinek, jako by se tekutý oheň spěšně rozléval do malých, zato však četných žlábků. Zahřmělo a vyšlehl další blesk, v jehož plamenné záři se na okamžik objevily smutně se tyčící topoly, jejichž alej vroubila hlavní táborovou ulici pokrytou šterkovým kobercem. Na jejím konci se prostírala členitá budova s německým nápisem pokrývajícím celou délku střechy: *Es gibt einen Weg zur Freiheit. Seine Meilensteine heißen: Gehorsam, Fleiß, Ehrlichkeit, Ordnung, Sauberkeit, Nüchternheit, Wahrhaftigkeit, Opfersinn und die Lieber zur Vaterland* (Existuje cesta na svobodu. Jejimi milníky jsou: poslušnost, píle, čestnost, pořádek, čistotnost, střízlivost, pravdomluvnost, obětavost a láska k vlasti). Za hradbou topolů po obou stranách hlavní táborové ulice se choulily vězeňské budovy – bloky. V tomto táboře jich bylo třicet čtyři, třicet čtyři stejných bloků, pravidelně rozestavěných vedle sebe jako na velké šachovnici. Sedmnáct jich vroubilo levé táborové křídlo, sedmnáct dalších pravé.

Na hlavní táborové cestě, *Lagerstraße*, se rojili vězni, kteří shůry připomínali mravence, jimž kdosi šlápl do mraveniště, a kteří se teď horečně vrhají do jeho opravy.

Lágr Dachau měl obdélníkový půdorys. Zátaras z ostnatého drátu, navinutého na obloukové konstrukci, ležel v první linii. Dále byl vyhlouben 2,5 metru široký a 2 metry hluboký příkop. Za ním se nacházel elektřinou nabitý plot.

Ze všech stran hřměly německé povely a rozkazy, jež by nenechaly nikoho klidným. Ostré výkřiky dokonce přehlušovaly burácení hromů.

Pod čepicemi sedmi strážních věží, rozestavěných kolem, vyšlehávaly kužele světel, zběsile olizující okolí. Zděné strážní věže s prosklenou pozorovatelnou korunovaly jehlanové střechy. Síla světelných vrhačů byla oslnující. Pod střechami se šklebily hlavně těžkých kulometů s esesáky, kteří měli na hlavách nedbale posazené lodičky. Někteří strážci se hemžili mezi bloky. A tu se znovu zablesklo. Avšak tentokrát to nebyl blesk, ani světlo ze strážních věží, tentokrát se zablesklo hned dvakrát. Dva stříbrné blesky ⚡ se ve své běli otiskly do matné záře reflektoru, jež právě pohladila esesmanův límec.

„*Raus, raus!!!*“ ozývaly se naléhavé křiky.

Blok, z něhož poslušně vybíhali heflinci, vězni, byl totožný se zbylými čtyřiatřiceti bloky. Dřevěná přízemní stavba, podlouhlá, nízká a širší, než byla její výška. Střecha se mírně skláněla dolů a lámala se přesně v polovině šířky. Stěny formovaly velké pláty hobry, přibité na dřevěné hranoly. Po stranách se vyjímala skla četných oken.

Hefflinci z trestného bloku se hrnuli ven. Šerem probleskovaly světlé části jejich pruhovaných mundúrů.

Obloha nad koncentrákem začala krvavět. Pokryla se cáry černočerných mračen, připomínajících pole chladnoucí lávy, jejíž rozpukaná hladina pokryla celou nebeskou klenbu. Jako by se svět obrátil a Země se otáčela opačným směrem, což symbolizovala samotná nacistická svastika s rameny zalomenými do protisměru otáčení světa. Umrlčí lebka se zkříženými hnáty, kterou se pyšnili zástupci Totenkopfverbände – jednotek umrlčích lebek, výmluvně dotvářela atmosféru.

Lágr se vzdaloval. Stoupal z něj snop dýmu zdravící krvavá oblaka. V krematoriu žhnuly pece na plné obrátky. Ne, Dachau ještě nebylo osvobozeno, přestože dělostřelecké salvy duněly nedaleko. Nacisté pálili všechnu možnou dokumentaci o tom, co se v táboře dělo. A pálili ji přímo v krematoriu. Tamtéž, kde se nacházela proslulá pitevna Franty Bláhy, který pitval mrtvé pacienty táborové nemocnice. Shořely zde všechny záznamy, jež musel o takových pitvách vést, s výjimkou tří až čtyř set posledních případů.

Mezitím se skupina třiceti vězňů z trestného komanda vzdalovala od vězeňského tábora. Mířili k pověstné Straße der 44 – Ulici 44, lemované baráky a vilami členů dachauské posádky. Na druhé straně ulice se prostíralo Náměstí Theodora Eickeho, druhého dachauského *Kommandanta*. Eskortováni esesáky, vstoupili vězni do sektoru bílých budov s červenými střechami.

Již v první světové válce tu stál jeden barák. Ostatní vybudovali vězni *kácetu* Dachau.

V podkroví jednoho takového baráku, jako by zřízeného ve stylu Frankensteinových pracoven, převzali *to*, pro co si sem přišli. Poté pokračovali dál, napříč planinou až k obzoru. Strmící táborové věže i *Ulice 44* se jim nadobro ztratily za zády. Už nebyl vidět ani trůnící komín krematoria, nacházející se v oddělené části mateřského tábora.

Čtyři vězni ze skupiny nesli na ramenou podivnou, organicky působící rakev, jež připomínala gigantickou motýlí larvu z vosku či nějaké narůžovělé želatiny. Ona neznámá hmota byla však dokonale pevná a tvrdá, skoro jako diamant. K jejímu boulovatému povrchu se tiskly lysé hlavy vyzáblých obličejů s oděrkami. Nepřítomné, nezúčastněné, vyhaslé, mrtvé výrazy. Nesouce na ramenou těžké břímě, kráčeli heftlinci vstříc neznámému cíli. Cestu a směr jim určovalo několik esesáků, mezi nimiž nechyběli ani důstojníci.

Za těmi, již se plahočili s „rakví“, kráčelo dalších šestadvacet vězňů, svírajících v kostnatých rukou krumpáče a lopaty. Někteří nesli dlouhé trámy. Pohledy vězňů působily trpce, žlučovitě. Pruhované šaty byly jejich osudem. Torza potrhaných mundúrů, oholených hlav a vystouplých lícních kostí – heftlinci Dachau. Ani kápo se neodlišoval. Nenosil dlouhé černé vlasy a namísto tvrdých dřeváků nablýskané holínky. Na levé straně hrudníku se mu zelenal látkový *vinke*, trojúhelník s vrcholem obráceným dolů. Tentýž měl přišitý na pravé nohavici kalthot. Nekřičel na ostatní. Nikdo to po něm ani nechtěl. Snad i on tušil, že touto podivnou výpravou se vše uzavírá. Narušení rutiny tu vždy založilo důvod k existenčním obavám.

Avšak ani samotní Němci nic neříkali. Vojáci v lodičkových čepicích byli každým okamžikem připraveni vystřelit. Obklopovali

zástup. Už to nebyla ta elita, jež musela před vstupem do SS projít přísným výběrem. Tihle byli většinou vysloužilými vojáky, narychlo vybranými, jelikož ti skuteční z Totenkopfverbände padli či zmizeli na frontě.

Blížil se konec. Američané šlapali na paty nejstaršímu koncentračnímu táboru SS, aby jej osvobodili od nacistické zlovůle. Blížili se k táboru, jenž se stal prototypem všech pozdějších nacistických koncentráků, pohřebišťem několika tisíc vězňů. Přes třicet tisíc jich však stále čekalo na kýžené vysvobození.

Táborová hrůza se nedala přehlédnout ani smazat. Dachau proslulo nejen svou dvanáctiletou existencí, ale mimo dalšího i nelidskými lékařskými experimenty prováděnými na vězňích. A tak vstoupilo po boku Osvětimi do skupiny nechvalně proslulých koncentráků s tradicí těch nejhrůznějších pokusů konaných na lidech. Dachau v tomto ohledu disponovalo nejmodernějším vybavením, zatímco Osvětím skýtala obrovskou rozlohu pro terénní výzkum a nabízela „nevyčerpatelnou“ zásobárnu lidského materiálu. Osvětimi vládli zvrácení lékaři jménem Carl Clauberg, Horst Schumann, či Josef Mengele. Dachau mělo svého Klause Schillinga, ale i Sigmunda Raschera, který realizoval experimenty pro Luftwaffe.

Jenomže v tento jarní okamžik Dachau ještě žilo, přičemž Osvětimi padla do rukou Sovětů již v lednu. Byl duben, a Dachau představovalo jeden z posledních koncentráků, jenž byl stále pod vládou nacistů. Stále při životě, s tepajícím ostnatým srdcem.

Kordon třiceti vězňů se na povel jednoho strážného zastavil asi kilometr od tábora. Teprve nyní prolomily rozkazy tíživé ticho.

Skupina se ocitla na rozlehlém prostranství, na jehož rovině se proháněl vítr, unášeje na svých poryvech jehličky deště. Vězni odložili trámy a nářadí. Nakonec opatrně poklekli s onou rakví, kterou také položili. Pak si mezi sebou rozebrali nářadí a obestoupili místo, jež jim vytyčili esesáci.

Rázem se na plátně krvavé oblohy objevily vrcholy krumpáčů a motyk, rytmicky klesajících a znovu se zdvíhajících s odhazovanými sousty zeminy, jež se odlupovala od železných trnů jako cáry zemského masa.

Jeden z důstojníků ५ přistoupil k opuštěné, futuristicky designované schránce. Založil si ruce za záda a nervózně si mnul prsty v kožených dutinách rukavic. Při tom fascinovaně upíral průzračně modré oči na nezvyklý objekt. Jeho zaujatý pohled vnucoval myšlenku, že vidí do jejího nitra. Pak se pomalu sehnul, sundal si kožené rukavice a jemně se dotkl skořepiny. Na okamžik zavřel oči, ponořen do jakési euforie. Zdálo se, že se jeho dlaň na prchavý okamžik proměnila ve stetoskop, kterým naslouchá subtilním odezvám pulzujícího života uvnitř.

Vězni horečně pracovali, pobízeni do vyššího tempa.

V zátíší lopotících se postav rostla hromada zeminy. Vězni, z nichž crčel pot, kotlali několik metrů dlouhou, tři metry hlubokou a zhruba dva metry širokou jámu.

Snesla se naprostá tma. Strhl se liják. Esesáci svítili na práci baterkami. Promáčená půda se věžňům bortila pod nohama a sesouvala se do jámy jako vyhřeznuté vnitřnosti bahenního monstra. Stěny tak musely být vyztuženy přinesenými trámy. Vodou nasáklí

heftlinci se brodili v bahenní lázni. Jen stěží vyhazovali nepoddajnou hmotu ze dna hloubeného jícnu. Nejedem z nich byl zavalen blátivým přívalem, vyvrhovaným shora, odkud na dno přídávkem dopadali jiní vězni. Kápo pobízel své svěřence a nacisté kleli. Voda v jámě stoupala. Už nebylo možné pokračovat v práci. Dle rozkazů esesáků však nesměla práce ustát za žádnou cenu. Vězni se stali součástí blátivé spousty a již nebylo možné rozeznat, zda třímají náradí, nebo kus kořenu obaleného hlínou. Jen ti nahoře byli ještě relativně čistí.

Jeden z nich se pokoušel vytáhnout utopence z chřtánu jakoby živoucí jámy s lačným, hamižně se svíjejícím hrtanem, když vtom byl skopnut do jejího hodujícího nitra, aby pracoval dole, přímo v trávícím ústrojí. Nebohý vězeň se lekl a v letu instinktivně roztáhl ruce, načež dopadl do bahenního hlehu.

Děšť bodal jako jehličky. Světelné kužely baterek kmitaly sem a tam a provlhlí esesáci, kteří se oděli do pláštěnek, obcházeli nervózně kolem, připomínající šermíře svádějící souboj se světelnými sloupy.

„Do rána to musí být hotové!“

„Dělejte!“ křičel kápo.

„*Schnell, schneller!*“ pobízeli vězně esesáci.

Vedle hromady bahna se vršila hranice mrtvých těl vězňů, obalených v bahnitých kokonech.

Čas od času ozářil okolí blesk. Během jednoho takového zablesknutí pohlédl nacista s průzračně modrýma očima na voskovou rakev a sledoval, jak po jejích hladkých stěnách stékají čůrky deště, nepředvídatelně a roztržitě.

Krátce po půlnoci přestalo pršet. Náhle. Právě tak, jak tomu bývá v deštných pralesích. Vězni, mezi nimiž zbývalo jen pár živých, upravovali jámu, jejíž hloubka dosahovala několika metrů. Čtyři z nich stále ještě prodlévali dole, zatímco dalších šest pobíhalo nahore. Z původních třiceti jich zůstávala pouhá třetina.

„*Runter! Schnell!!!*“ rozkázali esesáci, když se vězni chopili rakev. Kolena se jim třásla její tíhou a pracovní vysíleností. Teď musel přiložit ruku k dílu i samotný kápo, jenž ještě před chvílí nabádal vězně k vyššímu tempu.

„*Runter, runter!!!*“ znělo dokola.

Vězni s voskovou schránkou se přibližovali k vykopané jámě. Nesli ji se stejnou posvátností, jako kdyby přemisťovali Archu úmluvy.

„*Vorsicht!!!*“ upozornil je důstojník s pobíhající kolem.

Tváře vězňů v jámě byly pozvednuté. V blátivém spletenci těkala bělma jejich očí, jako by stěny jámy tvořil blátivý substrát s vmáčknutýma živýma lidskýma očima. Hliněná torza vyčkávala před skluzavkou z trámů, která se zdvíhala až nad vrchní okraj jámy. Vztyčené dlaně se chvěly, vyčkávající na břímě, jež jim bude zakrátko spuštěno dolů. Třepotaly se jako paže náboženských fanatiků, vzývajících svého boha. A pak uzřeli rakev, kterou nesli jejich kamarádi, aby ji vzápětí posunuli po trámech na dno. Nejprve ji však zajistili provazy, které si zapřeli o krk a ramena, a na povel strážných soukali rakev opatrně do jícnu jámy, která ji polykala obezřetně jako had.

Obloha se vyjasňovala a v očích heftlinků se odrážel třpyt hvězd. Už se dlaněmi dotýkali rakev.

Převzali ji a starostlivě uložili na dno.

Esesáci shlíželi dolů, střežíce ukládání jejich „pokladu“.

Bylo dokonáno. Čtyři vězni prosebně vzhledli a čekali. Nikdo nerozkázal, aby byli vytaženi. Začínali tušit, že z jámy se živí nedostanou.

Nastalo ticho.

Důstojník kmitl pohledem na hromadu mrtvých těl za ním.

„Dejte všechny mrtvé do jámy!“ rozkázal po chvíli.

Vězni nahoře začali nosit mrtvolky do jámy.

„Dávejte pozor na *tu* věc,“ strachoval se důstojník.

Vězni v jámě obložili schránku opatrně mrtvolami, dodávající jí tím zábal chladnoucího lidského masa, jako kdyby jí tato krmě měla posloužit k přežití na dlouhé časy.

„Teď začněte zasypávat,“ padl další rozkaz.

Vězni se zhrozili.

„Cožpak je nepostřílíme?“ podivil se další důstojník s nižší hodností, než měl ten, který vydával rozkazy.

„Nepřípustné! Mohli bychom tak porušit *tu* věc. Zasypat, prostě je zasypejte a žádná *ale!*“ vzdálil se a zapálil si cigaretu.

„Slyšeli jste!“ ozval se kápo. „Začněte jámu zahrabávat!“

Zdola se ozvaly zoufalé výkřiky uvězněných ubožáků. Brodili se bahnem a marně se pokoušeli vyškrábat nahoru, aby nebyli pohřbeni zaživa. Když to Němci viděli, vzali kameny a trefovali jimi vězně do hlavy, dokud je neukamenovali do bezvědomí či apatického stavu.

Hladina stoupala a bahno pohlcovalo heftlinky, kteří dobojovali bitvu o holý život.

A Dachau? Dachau to sledovalo zpovzdálí. Každíčkový jeho cíp *slyšel* ten ukrutný, srdceryvný žalozpěv zabíjených. Jako by jej slyšeli i mrtví, jež byli v hromadách poskládáni v márnici za táborovou spalovnou. Jejich vypouklé oči již dávno vyhasly. Pokrouceně se povalovali ve spletech nahého, žebrovaného a kostmi vycpaného lidského masa, nebo spíše jen kůže.

Za několik okamžiků čněly z bahna toliko paralyzované paže udušených vězňů. Avšak i ty zakrátko pokryla zemina.

K neúplně zasypanému masovému hrobu přistoupil nejvyšší důstojník *ss*. Chladně pronesl: „Zbytek popravte.“

Myslel tím šest zbývajících ubožáků. Teď přišla jejich chvíle. Nemělo cenu vzdorovat. Naděje z nich vyprchala zcela. A výjimkou nebyl ani samotný kápo, jenž smutně a zklamaně sklopil hlavu a svěsil ramena.

Heflinci sestoupili do napůl zasypané jámy.

Na povel esesáka, který měl popravu na starost, zalehli všichni vězni, včetně kápa, hlavou do bahna. Jeho hlubiny je zvolna vtahovaly, nasávaly.

Nacistický kat pak vyňal z pouzdra svůj luger a jednoho po druhém střílel do zátylku. Velice milosrdné.

„Dodělejte to!“ poručil nakonec a zahodil cigaretu do bahna. Zamířil zpátky k táboru. Akci po něm převzal druhý hodnostně nejvyšší důstojník. Práci teď museli dodělat samotní *ss*, kteří se chopili lopat a jali se zarovnat jámu s terénem.

Velící důstojník se vrátil do tábora, kde navštívil krematorium s hromadami dokumentace. Tu stravovaly plameny v tlamách

kremačních pecí. Prohlížel obsah některých lejster, která se chystal vhodit do ohně. Na jednom z nich věnoval zvláštní pozornost jménu: MUDr. Sigmund Rascher a následující zprávě:

Nyní pracuji na tom, abych pokusy na lidech dokázal, že člověk, jenž je podchlazen suchým chladem, může být stejně tak rychle zahřát, jako ten, který byl podchlazen setrváním ve studené vodě. Říšský lékař 44, 44-Gruppenführer Dr. Grawitz však o této možnosti silně pochyboval a je toho mínění, že nejprve budu muset tento pokus provést na 100 případech. Doted jsem asi 30 vysvěčených lidí nechal na volném povětří po dobu 9–14 hodin, a jejich teplota klesla na 27°–29°. Po nějaké době, která odpovídá hodinovému transportu, jsem položil pokusné osoby do horké lázně. Dosud byl v každém případě, přes částečně dobřela zmrzlé paže a nohy, pacient do nanejvýš jedné hodiny opět plně ohřát. U některých osob jsem se setkal den po pokusu s únavou a lehkým zvýšením teploty. Následky smrti jsem v tomto případě mimořádně rychlého zahřívání ještě nepozoroval. Prikázané zahřátí pomocí sauny jsem zatím ještě nemohl provést, jelikož v prosinci a lednu bylo příliš teplé počasí a nyní je v táboře karanténa kvůli tyfu, a tak jsem pokusné osoby nesměl do sauny přivést. Nechal jsem se však mnohokrát očkovat a provádím pokusy v táboře, přestože je tu tyfus, i nadále. Nejjednodušší by bylo, kdybych byl co nejdříve převelen k Waffen- 44 a mohl tak jet s Neffem do Osvětimi, kde bych otázku zmrzlých na zemi osvětlil velkým řadovým pokusem. Osvětím je pro takový řadový pokus v každém ohledu vhodnější než Dachau, jelikož je

tam chladněji a díky velké rozloze táborového území vyvolá menší pozornost. Pokusné osoby řvou, když příliš mrznou.

Dr. Sigmund Rascher

Velící důstojník vhodil listy do ohně, kde je plameny proměnily v lehký černý popel. Zuhelnatělé kousky papíru stoupaly retortou vzhůru. Pak odkráčel do přistaveného vozu a s několika dalšími kolegy opustil tábor. Nechtěl padnout do rukou Američanům, kteří hrozili být tu každým okamžikem.

Nedočkal se tak pohledu, jak kápo Emil Mahl táhne do krematoria mrtvolu člověka se zrzavými vlasy a dětskou tváří, kterou bizarně dokreslovaly dvě pod chřípím se táhnoucí stružky zaschlé a sražené krve, jako kdyby se jednalo o králíka sraženého ranou do týla. Neviděl tak ani několik střelných ran v oblasti břicha, které přišly z nenadání, zcela chladně a zákeřně, namísto plechové misky s jídlem, na kterou čekal v cele táborového bunkru. Měl tolik ambicí. Přes všechna příkoří a strasti, rány osudu, vnitřně cítil, že bude moci začít žít nový život. Ne dlouho byl vězněm koncentračního tábora Buchenwald, kde obýval celu 10 v tamním táborovém bunkru. Spřátelil se tu se dvěma významnými lidmi, kteří mu dělali společnost v posledních chvílích jeho života. Jedním z nich byl britský špion Payne Best, druhým dívka, jež mu učarovala, přestože jeho stávající ženu čekala smrt v ženském koncentračním táboře Ravensbrück. Nechala si říkat Heidel a byla opravdovým zosobněním ideálu krásy árijské rasy. Zatímco Best byl uvězněn na cele 11, ona obývala celu 9. S Bestem se poprvé potkal na umývárně. Jako lékař a někdejší důstojník byl hrdý

na svoji minulost, kterou se nijak netajil, avšak dlužno podotknout, že v mnohém přeháněl. Věřil, že koncentrák přežije a bude spolupracovat s Brity. Na začátku dubna 1945 se ocitl v automobilovém transportu. Když dovnitř začal pronikat smrtící plyn, zpanikařil, jelikož se domníval, že jej chtějí s ostatními vězni zplynovat. O plynování vězňů nacistických táborů věděl své. Teprve Best jej uklidnil, že v plynovacím voze se přece nenachází ventilátor. Upokojil se, ale ne na dlouho. Jakmile míjeli koncentrační tábor Flossenbürg, nechvalně proslulý svým likvidačním žulovým kamenolomem, byl si takřka jist, že je vezou na popravu, nejspíše prací. Když je tu pro přeplněnost odmítli přijmout, oddechl si s poznámkou, že kdyby je chtěli zastřelit, pro mrtvoly by se ve Flossenbürgu místo určitě našlo. Nakonec dorazili do lágru v Dachau. Autobus, se kterým sem přijeli 17. dubna v půl druhé ráno, čekal dlouho před zamčenou hlavní táborovou bránou. Dokonce i potom, co odpochovaly pracovní kolony, tvořené zdravími vězni, do práce. Putoval přímo do zdejšího bunkru, tak jako v Buchenwaldu. Jeho celou se tentokrát stala ta s číslem 73. O několik dnů později z něj již byla možná poslední mrtvola, zpopelněná v táborovém krematoriu. Mrtvola, kterou onen důstojník, jenž si četl Rascherův dopis, již nespatriil.

Další den se ozvaly hromadné výstřely. Vězni koncentráku Dachau, dosud natěsnaní v blocích na trojposchodových pryčnách, se zvedali a seskakovali dolů do uličky, aby zjistili, co se děje.

Venku šmejdily paprsky světlometů ze strážních věží a bylo slyšet řev pobouřených *SS*. Vězni si stále mysleli, že se osvoboditelů živí nedočkájí. Měli mezi sebou deportované z jiných táborů, již osvobozených táborů. Teď přišla řada na Dachau. Kolik lágrů však ještě ve skutečnosti zbývalo? Osvětim padla do rukou Sovětů již v lednu 1945, Majdanek v červenci 1944, avšak kolik jich ještě zůstávalo nesvobodných? Cožpak *SS* chtějí poslat i dachauské vězně na pochod smrti? Mnoho vězňů trpělo strašlivými chorobami a vyčerpáním. Bloky byly přeplněné k nesnesení. Vězni působili zbědovaně. Nespali jen na napěchovaných pryčnách, ale i na podlaze a táborových ulicích. Kam se poděly ty časy, kdy byl blok vybaven stoly se stoličkami, kdy postele nebyly zdaleka tak přecpané jako nyní a podlahy zely čistotou? Ty časy, kdy součástí každého bloku byl obývací nábytek na každou ze čtyř štub? Vězni tehdy vlastnili své skříňky, židličky, prostorné stoly. To však byla dachauská minulost. Léta, kdy měl vězeň na pryčně jasně vyznačené své místo, slamník a dokonce povlečení; ta léta minula. Nyní se psal rok 1945 a vězni se tu tísnili v nesnesitelných podmínkách v páchnoucích a přeplněných místnostech.

Sebevražda! blesklo hlavou vězňům naslouchajícím hromadným výstřelům. *Někdo se vrhl na dráty*, pomysleli si. A měli pravdu. Vězeň, jenž se už nemohl dočkat příchodu americké armády, jeden z těch, který nevěřil, že je nacisté nechají naživu, se uchýlil k beznadějnému

činu. Teď se kolem něho sbíhala smečka nacistů, kteří vykřikovali německé fráze. Dotyčný vězeň ležel v pavučině ostatních drátů nad příkopem. Jeho pohled ještě nevyhasl a zračila se v něm nenaplněná touha po svobodě. Stačilo, aby k němu nyní přispěchali druzi v neštěstí a vynesli jej za bránu, kde by se naposledy nadechl svobody. Nemrzelo jej, že umíral, trýznil jej fakt, že umíral jako vězeň. S vytékajícím pramínkem krve z koutku úst a z nosu vytékala i jeho poslední naděje. Zemřel s tázavým výrazem, pln dachauských hrůz.

☞ jej nechali pro výstrahu ostatním na drátech. Heftlinci tak na něj pohlíželi během ranního apelu, jenž se odehrával na apelplacu. Když pochodovali, seřazeni v desetistupech, vynášeli s sebou z bloků mrtvé, kteří nepřežili noc. I mrtvé tu počítali. Kamarád tak bral kamaráda, jenž se osvobození nedočká. Zubožená těla mrtvých nebyla těžká, avšak ti, kteří je vynášeli, měli málo sil. Hrůzný úděl, pohlížet ráno na zbědované kostlivce, kteří se vláčí s mrtvými těly bratrů, jen aby je složili na apelplacu k přepočtu. Jaké to asi bylo usínat s tím, že soused na pryčně právě skončil a že dotyčný, jenž to zaregistroval, bude ráno nucen odnést mrtvolu na apel?

Na apelplacu se zformovala šachovnice heftlinků, kteří pohlíželi na hromadu mrtvých. Blokovi, vězeňští funkcionáři, přepočítávali živé i mrtvé ze svých bloků a čísla pak nahlašovali Rapportführerovi.

Dachauští vězni se obávali právem. Začaly pochody smrti, jež se staly stinnou stránkou evakuace Osvětími v lednu 1945. Měly za cíl vzdálit co největší počet vězňů od přibližujících se Spojenců. V samotných táborech pak zůstávali zpravidla ti, kteří byli staří či

nemocní, zkrátka nezpůsobí k pochodu. Takoví zůstávali v táboře v obavě z okamžiku, kdy budou popraveni.

Kordony vězňů, hlídané vojáky, opouštěly Dachau. Táborová posádka 44 byla snížena. Vězni v pruhovaných mundúrech se plahočili po silnicích města, vzdalující se americké armádě. Nejednen z nich pomýšlel na vzpouru. Vždyť osvobozenecá vojska byla tak blízko! Navíc, jaký byl cíl jejich cesty? Smrt? Nejpravděpodobněji. Nikdo však neměl sílu riskovat svůj život v této rozhodující chvíli. Svoboda byla na dosah ruky. Vězni si však uvědomovali, že všechny cesty nakonec povedou k osvobozenecým vojskům. Bylo jen otázkou času, kdy se s nimi setkají. Ať s Američany, Brity, či Sověty, na tom teď nezáleželo.

Třaskl první výstřel. Tábor se ztratil z dohledu. Vězňům zvolna ubývalo sil k pochodu. Zákopy podél silnice zakrátko zaplňovalo množství postřílených vězňů. V obličejích hefflinků se odrážel vzdor, naděje, touha po svobodě. Každého držela při životě jediná myšlenka: však my se svobody dočkáme! Padnete do rukou Spojencům. Vy se z těch zločinů zodpovíte! Dostanete to, co si zasloužíte. My budeme svobodní. *My!*

Další výstřel. A další. Cesta za pochodujícími evakuačními skupinami byla posetá těly. Někdy stál za výstřelem pokus o útěk, jindy únava vězně, nebo jen esesmanský rozmar.

Proboha! Proč, proč nás nepustíte! spílali v duchu vězni. Proč se tu s námi vláčíte? Cožpak to po tom všem máte ještě zapotřebí? Snažte se utéct, utéct od těch zvěrstev, která jste napáchali! Jak se budete tvářit, až pohlédnete do tváře americkým Židům v unifonně osvoboditelského vojáka,

černošským vojákům? Co jim řeknete, až spatří hrůzy, jakých jste se dopustili na evropských Židech a dalších ‚méněcenných‘ lidech? V Dachau a na jiných místech?

A o tomhle nepřemýšleli jen vězni, ale i ti, jimž byly výzvy určeny – vojáci 44.

Nadešel den D. Neděle 29. dubna 1945. Na dachauských pláních se objevily černé šněrované kanady, jejichž podrážky se bořily do udusané trávy. Poznamenané patinou, zřejmě již mnohé prožily. Nad svěšeným jazykem vysokých bot vystupovaly ohrnuté zelené kapsáčové kalhoty. U jejich opasku visela brašna a drobná vojenská výstroj s výzbrojí. Límeč vojenského žaketu přiléhal ke krku. Tvář vojáka tesaly znavené rysy. Jeho pohled civěl kamsi před sebe. Helma, potažená zelenkavou síťovinou s páskem, za kterým byla zastrčena krabička cigaret Camel, se nedbale skláněla k levému uchu. Třímal pušku. A nebyl tu sám. V ústraní se plížilo několik dalších amerických vojáků. Vzájemně se spolu dorozumívali posunky. Jeden z nich signalizoval rukou těm vzadu a naznačoval rozmístění. Žádný nevydal jedinou hlásku. Vše probíhalo v naprosté tichosti.

Dopoledne. Vojáci probíhali příkrčeně podél lesíku, mezi jehož kmeny prosvítaly objekty města. Opasky obtěžkány vojenskou výstrojí. Dřevěná násada na lopatce tloukla do jejich levých kolen. Blížili se k několika dobytčím a uhelným vagonům, které osamoceně stály na železniční bočnici. Vojáci ze 45. pěší divize 7. americké armády, které velel Sparks, právě stanuli před vagony zkázy. Byli to otrlí muži, kteří si už leccíms prošli, avšak to, co před sebou viděli

nyň, je nanejvš pobouřilo. Někteří z nich se křiřovali a líbali náboženské symboly, které jim visely na krku.

„*Jesus Christ*,“ pravil neĵeden z nich.

Z polootevřených dobytčáků visela na kost vyhublá těla mrtvol. Soupravu však tvořily i otevřené uhelné vagony. Když se američtí vojáci vyhoupli na jejich korby, ocitli se na koberci nahých, polonahých a oblečených skeletů potažených kůží. Pruhované cáry látky z vězeňských oděvů se mísily s trochou slámy, pokrývající dno vagonu. Zápach rozkládajících se těl zamořoval ovzduší. Ve tvářích vojáků se zrcadlilo znechucení a hnus. Na tělech byly znát známky kanibalismu.

„*The Nazis are animals*.“

To, nač právě narazili, byl transport mrtvých z evakuovaného koncentračního tábora Buchenwald v Durynsku. Ve všem spěchu se jej nacisté již nedokázali zbavit, a tak nechali vagony i s nákladem mrtvých těl odstavené na této železniční vlečce v Dachau.

Nedaleko transportu mrtvých se vynořili čtyři esesmani, kteří se vztyčenýma rukama kráčeli provinile k Američanům. Třaskly výstřely a všichni čtyři padli.

„*No mercy*,“ hlesl jeden z vojáků.

Do města mezitím dorazila 42. pěší divize vedená generálem Lindenem. Také její členové se vydali na pomoc při osvobozování tábora. Vojáci jeli v pěti džípech. Zakrátko se k nim připojily další dva džípy s vojenskými novináři. Nikdo z nich však nevěděl, jaká je přesná poloha tábora, který měli za rozkaz osvobodit. Tu však spatřili, jak jim mává jakýsi lidský ztroskotanec. Zastavili u něho a zjistili, že

je to Francouz, kterému se podařilo z tábora uprchnout. Nabídl se, že je zavede do tábora.

Vojáci pod Sparksovým vedením, kteří mezitím opustili místo transportu mrtvých, vstoupili na území uhelného dvora. Tu se střetli s dalšími esesáky. Bez váhání jich na místě kolem patnácti zastřelili.

Na obzoru plantáže v sousedství samotného tábora zvolna kroužilo malé průzkumné letadlo. Náhle se ozvala salva z těžkého kulometu, vycházející z tak zvaného *žúrhausu*, táborového velitelství. Dva z vězňů se rozhodli pro hrdinský a nebezpečný kousek. Proběhli k týlové stěně *žúrhausu* a vystoupali do jeho prvního patra, kde vyvěsili bílé prostěradlo. Trvalo to jen několik okamžiků a štěkot těžkého kulometu ustal.

V bráně s nápisem ARBEIT MACHT FREI se objevil americký voják, jenž se rozpačitě rozhlížel kolem. Prošel jí a po asi dvaceti metrech se zastavil na apelplacu. Jakmile si jej vyčkávající vězni všimli, houfně se k němu rozběhli. Voják se jim vydal v ústrety. Ledva se s tisícovou vřavou šťastných vězňů setkal, neubránil se jejich „hromadnému obětí“. Vězeňský tłum jej do sebe doslova nasál a osvoboditelský voják rázem plachtil ve vzduchu. Vězni jej radostně vyhazovali do výše.

Náhle však zarachotila dlouhá kulometná salva s ohniskem na strážní věži „B“, jedné ze sedmi, jež nesly označení písmeny od „A“ po „G“. Za oběť padl polský vězeň.

Sedmá U.S. Army vtrhla do nejstaršího koncentračního tábora. Jejich prvořadým úkolem bylo pochytat zbývající esesáky, kteří se v táboře stále zdržovali. Největší nebezpečí představovali obránci na

strážních věžích, již tu zůstali údajně proto, aby zabránili rozprchnutí se pološílených vězňů.

Vždy čtyři až pět vojáků přistoupilo ke strážní věži, aby nechali její posádku vyjít s rukama nad hlavou ven. První odzbrojenou strážní věží byla věž „G“. Jakmile se dostali ke strážní věži, z níž byl zastřelen polský vězeň, neměli pro její posádku žádné slitování a všechny 44 na prahu věže postříleli. K ostatným drátům se seběhly také děti. Jásaly štěstím a zdravily americké vojáky. Vyhazovaly čepice do vzduchu a byly štěstím bez sebe. Vojáci jim přes oplocení podávali kusy jídla, konzervy, žvýkačky.

Zajatí esesáci byli odváděni za bránu tábora k seřazení před průčelím *žúrhausu*. Vězni stáli na druhé straně brány a sborově vykřikovali k zajaté skupině: „*Mützen ab! Mützen auf!*“ Dělali jim přesně to, čím je nacisté trápili. Museli smekávat čepice a zase si je nasazovat.

Jakmile se Američanům naskytl pohled na vězně vyhublé až na kost, kterým už ani nezbyvaly síly na to, aby se s osvoboditelskými vojáky přivítali, nejednomu z nich skanula slza z oka. Odhodlaní Američané, pohnutí krutostí nacistů, se pak navraceli k zajatým 44 a ne jeden z nich zatoužil vystřelit jim díru do hlavy. Ostatní osvoboditelští vojáci mezitím vstupovali do zamořených bloků. Vcházeli s kapesníky na ústech, nacházejíce neuvěřitelné množství mrtvol. Některé k nim vzhlížely mrtvolně vypoulenýma očima.

Sotva vězni zjistili, že plot již není nabit elektrinou, přelézali jej a sami se pouštěli do honby na zbývajícími esesáky. Sporadicky skákali do příkopu v sousedství vnějšího táborového oplocení a

s roztaženými rukama výsměšně mávali na strážní věže, odkud by je ještě před okamžikem zastřelila táborová ostraha. Teď byly strážní věže obsazeny samotnými vězni, kteří se ozbrojovali.

Skupinka vězňů dopadla strážného, jehož povalili na zem a surově ztloukli. Řvali na něj a plivali mu do tváře. Před samotným vstupem do vězeňského tábora však vojáci obsadili krematorium s plynovou komorou a pecemi o čtyřech retortách. Jejich jícny vyvrhovaly spálenou dokumentaci. Nenacházely se v nich ostatky mrtvol, protože krematorium již nestíhalo mrtvolu spalovat. Za plynovou komorou, u jejíchž železných dveří postával jeden z Američanů, stáčeje čas od času pohled k namalované lebce se zkříženými hnáty, byla objevena místnost známá jako druhá Totenkammera. V budově krematoria se nacházely takové dvě. Jedna se prostírala za plynovou komorou, druhá byla situována za spalovnou. Obě byly až ke stropu napěchované tlejícími mrtvolami, některými oděnými do pruhovaných mundúrů. Vojáci pózovali i před desinfekčními komorami v zadním sektoru krematoria, které jim neodbytně připomínaly plynovou komoru v srdci budovy.

Zakrátko do tábora zavítalo i civilní obyvatelstvo. Jeho zástupci měli co dělat, aby hrůzostrašný výjev ustáli. Zvláště ženy si držely u úst kapesníky a usedavě plakaly.

Na apelplacu vlála americká vlajka, kolem níž se radovaly davy osvobozených vězňů. Seřadili se tu jako kdysi, ačkoli nyní tu stáli svobodně. Naslouchali proslovu. V hloučku bývalých vězňů se třepotaly vlaječky všech národností, jež tu byly vězněny.

Začalo se s odklizením mrtvých. Ani krematorium se mu nevyhnulo. Mrtvoly vytvářely obří hromady nedaleko cihlové zdi krematoria, nad níž se zlověstně tyčil vysoký kvádrovitý komín s očouzeným vrcholem. Jeho chřtán již nedýmal.

Silnicemi protínajícími město Dachau projížděly koňské povozy s nákladem mrtvol. Vedle koňů kráčely vozkové v plynových maskách a s proutkem, jímž co chvíli popoháněli koně. Mrtví vězni putovali do masových hrobů na Leitenbergu.

Konzentrationslager Dachau byl svobodný. Heftlinci se dočkali. Dachauské peklo bylo zadáveno.

A tam, kdesi za táborem, kde byla oné bouřkové noci zakopána „tajuplná rakev“, tam bylo celé místo zapomenuto, nedotčeno. Jako by z hloubi masového hrobu stéнал žal, nenaplnění, opomenutí. Nikdo z těch, kteří se nyní radovali v táboře z osvobození, neměl o onom místě ani potuchy. Nikdo z nich netušil, co se skrývá pod povrchem.

II.

Dachau 2050. Rovných sto pět let po konci druhé světové války a po hrůzách páchaných v tomto bývalém koncentračním táboře, jenž upadl do zapomnění. Společnost od té doby prošla velkou změnou. Sotva kdo by v této době dokázal říci, co koncentrační tábor Dachau ve skutečnosti představoval. Za těch sto pět let se udála spousta politováníhodných událostí, které turbulentně proměnily společnost. Ani ne před deseti lety se svět ocitl na pokraji třetí světové války, kterou rozpoutala prohlubující se ekologická krize. Mezinárodní terorismus sílil a na mnoha místech propukly lokální konflikty, z nichž některé přetrvávají dodnes.

Na Dachau lidstvo zapomnělo. V učebnicích dějepisu se kapitola druhé světové války ocitla pod sedimenty mladších událostí, i když žádná z nich nedosáhla rozměrů tohoto konfliktu. Zbývá jen poskrovnu publikací, popisujících historii nejstaršího koncentráku ⁴⁴, a i to málo zanášá prach v antikvariátech. Už pochopitelně nežije nikdo, kdo by mohl z vlastních zkušeností líčit prožitky z druhé světové války, a dávno tu nechodí žádný pamětník koncentračního tábora Dachau. Svět prochází obdobím zprostředkovaných zpráv. Toliko hrstka historiků se zabývá dějinami první poloviny minulého století. Téma druhé světové války se zdá vyčerpané, opotřebované, vyčpělé a unavené.

Gedenkstätte Dachau, tedy pamětní místo tohoto bývalého tábora, zdobí toliko jediný pomník, pro nějž se stal předlohou pomník

z konce dvacátého a začátku jednadvacátého století. Na mramorovém podstavci se k nebi vzpíná zlatý spletenec vyzábělých lidských torz. V mramoru je vyryt nápis: *Zde stál v polovině dvacátého století nacistický koncentrační tábor Dachau.*

To bylo vše, až na přestavěnou správní budovu s někdejšími bunkrem. Žádné zrekonstruované bloky, žádné strážní věže, nic víc než tento mrzký pomník. Ani krematorium tu nebylo, všechny dřívější pomníky ustoupily pokrokovým stavbám a objektům výměnou za jediný zlatý pomník, jenž nyní bojoval o své místo na bývalém apelpacu. Tehdejší hlavní táborová budova s bunkrem, jejíž interiéry zdobily před několika desetiletími výstavy s tematikou tábora, se proměnila ve variaci kulturního domu pro dachauskou mládež. Byla tu knihovna, kulečnické stoly, bar, holografické kino a spousta dalších zábavných věcí, jež měly krátit chvíli městským dětem ze sociálně slabších vrstev. Které z nich vlastně vědělo, jaký význam měla tato budova před sto pěti lety? Jistě žádné! A sotva to věděly sociální pracovnice, jež měly omladinu na starost.

Sporadicky se sem zatoulali novináři, či spíše žáci filmových škol, kteří si vybrali historii Dachau v kontrastu se současností za téma svých projektů. S kamerami pak obcházeli okolí, slídíce interiéry dachauského sociálního střediska, přičemž se náhodně vyptávali klientů (tak zde byli uživatelé sociálních služeb nazýváni), co je jim známo o historii tohoto místa. Vzniklé záběry ukazovaly dotázaná dítka, jež se stydlivě, či naopak arogantně, naparovala před objektivem v zátiší bývalé hlavní budovy koncentráku.

„Jak se ti tu líbí?“ tázal se skrytý hlas reportérky za kamerou.

„Dobry.“

„Ty seš odtud, že?“

„Z Dachau? Jo, to jsem.“

„Víš, co bylo tohle místo dříve zač?“

„Kdy? Kámoš mi říkal, že dřív to byl pasták, nebo co.“

„Pasták to nikdy nebyl, já myslím dobu před sto pěti lety,“ uvedla reportérka na pravou míru.

„Před sto pěti lety?!“ vysmál se jí výrostek, dodávaje: „Na historii jsem nikdy moc nebyl!“

„Víš vůbec, že tu byl nacistický koncentrační tábor?“

„Něco jsem o tom slyšel, ale řekněte mi jednu věc...“

„Ano?“

„Co si za to dneska koupím?“

Podobné odpovědi charakterizovaly povědomí současné generace o tom, jaký byl historický duch zdejšího místa. A nebylo se čemu divit, vždyť společnost od té doby prodělala reformaci. Událo se přece mnoho jiných, aktuálnějších, a taktéž politováníhodných konfliktů, které byly současné generaci bližší.

Z bývalého koncentráku se stávala spíše atrakce, zábavní park. Velkou plochu dřívějšího tábora okupovala honosná budova nákupního střediska, jež neslo posměšný název: *Supermarket u tábora*. Bylo však málo těch, kteří si dokázali domyslet skutečný význam tohoto cynického názvu. A snad ani majitel supermarketu se nepídil po historii pozemku, který odkoupil. Stačilo mu vědět, že tu byl kdysi nějaký tábor. Nevěděl, zda pionýrský, či koncentrační, vojenský, či kdo ví jaký. Vždyť ani nepocházel z Evropy. Kdysi tu byl zkrátka

tábor, a to mu stačilo. Anebo se jednalo o ležák? Nemělo to snad něco společného s pivem? Co vlastně myslel tím *Lager* v názvu svého velkolepého obchodního centra? Snad dokonce sázel na dvojznačnost tohoto spojení, které si mohli návštěvníci vyložit všelijak. Třeba jako: supermarket u zdroje, u skladu, u zásob. Avšak málokdo si „lager” spojoval s táborem, a to ještě koncentračním!

Několik desítek metrů od malebného rodinného domku se zeleným trávníkem, zavlažovaným rotujícími vodními rozprašovači, si hrála skupina dětí. Některé z nich okupovaly dětskou zónu, kde se klouzaly po skluzavkách, prolézaly prolézačkami, houpaly se na houpačkách, hrály si se psy, smály se a skotačily. Opodál se do země zakusoval obří šroubovitý vrták plně automatického masivního stroje. Jeho spirála hloubila štoly pro stavební pilíře. Kolem popojíždělo mnoho dalších, odhlučněných strojů, které patřily stavební firmě: *Braun und Sohn*.

Patnáctiletý chlapec, jenž osaměle seděl na parapetu za oknem onoho domku, protože si nechodil hrát s ostatními dětmi, přihlížel monotónní symfonii těžké techniky. Stroje jej fascinovaly. V tom pohledu, který se mu za okny nabízel, našel zábavu. Dělal to tak vždy, když se vrátil ze školy. A stejné to bylo i dnes. Oknem bedlivě sledoval, jak pokračuje stavba na rozlehlém staveništi. V uších měl bezdrátová sluchátka. Přes hlasitost jimi distribuované hudby neslyšel žádné okolní rušivé elementy. Toliko sledoval kmitající se dělníky,

kteří vycházeli z jícnu podzemního tunelu, aby se jím zase nechali pohltit. Kontrolovali stroje, odvádějící za ně všechnu manuální práci. Na nich samotných zůstávala pouze kontrola a částečná údržba techniky.

Jako smyslů zbavený, náhle procitnuvší človíček, který ve tmě ztratil orientaci, aby jen pozvolna přivykal dennímu světlu, vyklopýtal z chřtánu podzemního labyrintu (jak byl asi spleťtý, říkal si nejednou onen chlapec a nechal při tom pracovat svoji fantazii, jež neomezeně konstruovala ty nejpromyšlenější a nejsložitější systémy chodeb kdesi tam dole, pod obytnou zónou) jeden ze stavebních kontrolorů. Neobvykle gestikuloval, až z toho chlapci přeběhl mráz po zádech. Pocítil zvláštní pocit hlubokého tajemna. Podobný, jaký se jej zmocňoval v těch životních okamžicích, kdy uvěřil zprávám o nadcházejícím konci světa, o mimozemské invazi, o banditech, skrývajících se v okolních lesích, kteří měli bílé a černé rukavice podle toho, jestli již někoho zabili (černá), anebo se k vraždě teprve chystali (bílá). Při tom lákali svou oběť (docela neskrývaně a za bílého dne) pronikavými syčivými zvuky: tss, tss.

Rozrušený dělník ukazoval významně do tunelu, odkud právě vyběhl. Krátce na to se objevili dva jeho spolupracovníci, sundávající si helmy z hlav. Šermovali rukama a vysvětlovali cosi ostatním.

Že by se udála nějaká nehoda? pomyslel si přihlížející hoch. *Zasypal snad tunel někoho?* napadlo jej. Anebo narazili na doupě nějakého ošklivého, bílého červa?

Tunel postupně opustila celá směna kontrolorů. Dovnitř se vrátili jen jedinci. V jejich čele kráčel stavbyvedoucí. Zakrátko tito

„odvážlivci“, o kterých se chlapecký divák domníval, že se z tunelu již nedostanou, a jestli, pak v útrokách něčeho opravdu strašlivého, zaujatě stáli pod klenbou vysokého stropu vykotlaného tunelu. Jakási obří larva, zaklíněná mezi kořeny, trčela ze stroji vyrušených, dlouhá léta odpočívajících vrstev zeminy.

„Bože můj,“ pokřižoval se stavbyvedoucí, zíraje na podivný předmět. „Co je to jen zač?“ tázal se sám sebe.

„To kolem té věci nejsou kořeny, že?“ zeptal se pobočník.

„To nevím.“

„Jsou to kosti, vypadá to tak,“ věštecky pronesl další z mužů.

„Kosti?“ podivil se stavbyvedoucí. A sám při tom nevěděl, zda se mu zajídá myšlenka na něco tak morbidního, jako je masový hrob, anebo jej vyděsil fakt, že se kvůli podobnému nálezu stavba zastaví, protože se jistě bude provádět důkladný archeologický průzkum.

Předměty kolem futuristické schrány trčely ze stropu jako krápníky v obří jeskynní síni.

„Tady, pohleďte!“

„Co se děje?!“ seběhli se k jednomu z okolo se procházejících kontrolorů ostatní.

„To je lidská kostra. Pozůstatky,“ ukázal na zem tunelu, kam se sesul lidský skelet.

Za několik okamžiků se stala situace pro chlapce za oknem ještě zajímavější. Na staveništi právě přistával vrtulník, jenž kolem sebe vířil mračna písku, zdvíhajícího se v malých tornádech. Do rozplývajícího se prachu se zakrátko vnořily tři postavy v černých uniformách. Na hlavách měly speciální přilby a v ruku držely

elektronická zařízení. Nepatříčně působící trojice se nechala odvést k ústí tunelu. Až tu si chlapec všiml, že z vrtulníku vystupují další dva černooděnci s jakousi nádobu.

Asi za hodinu se ti muži objevili opět na povrchu. Tentokrát nesli nádobu čtyři. Chlapec si všiml, že víko, předtím odklopené, bylo nyní zavřené. *Co se to asi děje?* pomyslel si. Dnes je to venku opravdu napínavé. Možná se stalo něco, co bude moci vyprávět svému bratrovi. A možná se o tom bude mluvit ve zpravodajství. Možná, skrytě doufal.

Posádka černooděnců s obrovskou schránkou, jakýmsi druhem kontejneru, nastoupila zpátky do vrtulníku, který se tryskově vznesl a odlétal pryč.

Chlancův pohled jej doprovázel, dokud vzdušný koráb nezmizel v nedohlednu.

Ústředí sekce B III – Berlín

Jednací místnost berlínského výzkumného institutu působila jako sál artušovských rytířů, kteří zasedali za velkým dubovým kulatým stolem. Židle kolem něho se zase podobaly královským trůnům. Nad stolem visel obrovský křišťálový lustr, vyzařující indigovou modř. Za stůl zasedlo šest jednatelů, kteří před sebe položili otevřené laptopy. Místnost přecházela v prostorný sál s kašnou, ukončený balkónem s mramorovými sloupy. Svěží povětrí šeptalo interiéru svá tajemství, unášeno náladou nažloutlého podvečera. Několik mramorových pilířů tu a tam podpíralo strop přímo uvnitř. V protější zdi byla

zasazena masivní dubová vrata vyzdobená dřevorytem. Díky značné rozloze místnosti zůstávalo několik jejích zákoutí pohrouženo do šera.

Jeden z přisedících pokuřoval doutník, odklepávaje popel do křišťálového popelníku na stole. Jeho tvář pokrýval dlouhý sněhobílý plnovous. Působil dojmem starého čínského mudrce. Všichni ostatní jej netrpělivě sledovali.

„Nuže...“ prolomil muž napjaté ticho a zadusil v popelníku oharek doutníku.

Ostatní zpozorněli.

„Svolal jsem tuto radu, neboť nastala mimořádná situace. Zatím vám nemohu sdělit podrobnosti, avšak domnívám se, že jsme narazili na cosi velkolepého, pánové. Na něco, co nemá v historii našeho institutu obdoby.“

Všem shromážděným se nadšením a vzrušením rozzářily oči.

„Anebo se pletu,“ dodávaje jedním dechem, zapochyboval. „To se však teprve dozvíme. Prozatím vás seznámím s přístupnými fakty. Předem však musím zdůraznit naprostou diskrétnost v této věci. Je nepřípustné, aby se cokoliv dostalo ven. Ani pobočné sekce se nesmí nic dozvědět. Tento projekt je přísně tajný a plně je podřízen sekci B III. Nejvyšším představeným jsem, jak jinak, já. To mně se budou všichni zodpovídat a na mně budou všechna rozhodnutí. Mým přímým podřízeným jmenuji doktora Schwartze...“ ukázal na brýlatého muže ve středních letech. Měl nakrátko střižený plnovous a stejně dlouhé vlasy.

Schwartz pokynul na důkaz souhlasu hlavou.

„Doktore Schwartzi, budete velícím zřízencem v terénní sekci výzkumu B III. S terénní sekcí se dosud nikdo z vás ještě nesetkal. Je přísně tajná. Jde o jeskyni ve vysoké nadmořské výšce, vykotlané do skály v Tyrolsku nedaleko ledovce Hintertux. Odtud také její krycí název. Ve skalních laboratořích se dosud prováděly ty nejtajnější operace. Nachází se tam nejmodernější vybavení a vzhledem k poloze i nejčistší prostředí. Právě tam byl dopraven objekt, jenž je středem našeho zkoumání. Zatím víme, že se jedná o jakousi nádobu kokonovitého tvaru. Na délku měří přes dva metry. Je nutné postupovat s nejvyšší obezřetností, jelikož nevíme, s čím máme tu čest. Může jít o mimořádně křehkou a citlivou věc a jejím poškozením bychom mohli vše zmařit. Víme však s jistotou, že uvnitř se nachází jakási forma života. Prozatím však netušíme, oč se jedná, ale brzy to zjistíme. Objekt byl nalezen jednou ze stavebních firem ve městě Dachau u Mnichova. Doktor Schwartz, jak jsem již řekl, bude hlavním vedoucím v terénu, tedy v Hintertuxu. Neprodleně nastoupíte do letadla a odletíte do Tyrolska. To, co od vás chci, je, abyste mi podával pravidelné informace o průběhu operace. Vždy chci hovořit výhradně s vámi a vy žádejte totéž naopak. Vkládám ve vás plnou důvěru, doktore Schwartzi,“ upřel na něj autoritativní pohled.

„Jistě, spolehněte se, pane Blau,“ poslušně přikývl Schwartz.

„Takže, veliteli Schwartzi, další členové vašeho týmu, kteří tu s námi sdílí místnost, jsou: doktor Stadie – specialista v oblasti kryogeniky, doktor Hitreiter je špičkou v oblasti medicíny, doktor Hofmann je psycholog. Nu a pan Mützberger bude zajišťovat

bezpečnost. Věřím, že si budete rozumět a společně dospějete k co nejefektivnějšímu využití vašich jednotlivých předností a schopností, to vše ku prospěchu věci.“

Terénní sekce ústředí B III – Hintertux, Tyrolsko

Rozlehlá otevřená jeskyně zívala svou tlamou do kamenné průrvy, jako by byla obnaženým plátnem v biografu, na nějž je promítán romantický a okouzující obraz zapadajícího slunce za vrcholky zasněžených štítů skalistých hor. Do lůna jeskyně právě přistávalo luxusní letadlo, naváděné na přistávací plochu, vytesanou přímo ve skále, smaragdově zelenými světly. Kolem luminiscenčních ukazatelů stály v pozoru zástupy lidí v uniformách oranžovo-černé barvy. Jakmile letadlo dosedlo na kamennou přistávací plochu, otevřely se dveře v trupu, a na hladké, ale velice chladné podloží, se snesly schody, které jako by právě vyrostly z dokonale aerodynamicky řešeného letadlového povrchu. V nachově nasvíceném východu z letadla stanul Schwartz.

O podobném místě, jako byla tato jeskynní černokněžníková dílna, neměl ani potuchy. Ohromeně stál a rozhlížel se kolem. Působilo to tu na něj neoprávdově; jako by se stal součástí jakéhosi surrealistického světa, Gigerovské fantazie. Skalní stěny jeskyně dekorovala blíže neidentifikovatelná hmota, podobná asfaltově černé studené lávě, kreslící po stěnách organicky vyhlížející žebrování.

Začal scházet po schůdcích dolů, následován ostatními členy svého týmu.

„Herr Schwartz?“ vytrhl jej vedoucí uvítacího výboru z okouzlení.

„Ano?“ odvětil vzrušeně.

„Jak to tu na vás působí, hm?“

„Neopravdově,“ přiznal.

„U mne to bylo stejné,“ uklidnil jej muž a dodal: „A teď mě, prosím, následujte, neztrácejme čas.“

„Jistě,“ pokynul Schwartz svým podřízeným a poblouzněně následoval muže, jenž se ani nepředstavil.

„Myslím, že jsme na stopě velkého objevu,“ začal vysvětlovat muž.

„Jak to myslíte?“ zajímalo Schwartze.

„Je to staré přes století,“ uvědomil jej muž a pokračoval: „Živé, jen je to zmražené. Nechápejte, jak to mohl někdo dokázat. Právě dokončujeme důkladné očištění od sedimentů. Zatím jsme zjistili, že skořápka je z nějakého druhu magmatu. Dokonale izoluje a je takřka nepoškoditelná.“

Nastoupili do prostorného proskleného výtahu v kamenné šachtě, po jejíchž stěnách stékaly vodopády vody, propadající se kamsi do hlubin Alp. Výtah se pohyboval neobvyklou rychlostí dolů.

„Domnívali jsme se, že něčeho takového bychom byli schopni až dnes, avšak, jak se ukázalo, někdo toho byl schopen už před sto lety.“

Tu se v šachtě objevila změna. Do její stěny se zakousla prosklená stěna obří vnitřní jeskyně, vybavené všemožnou technikou, kterou obsluhovali lidé v černo-oranžových uniformách.

Schwartz se zprvu polekal, avšak záhy byl vystaven další zkoušce, a to, když se jeho smysly setkaly s indigově ozářenou jeskyní o úroveň

níže, jejíž stěnu tvořil závoj padající vody. Pak se jeskyně ztratila někde nad nimi a Schwartze se zmocnily pochyby, zda nesní.

„Možná, že je ta věc stará více než sto let, ale i kdyby *jen* století, je to něco neuvěřitelného. Před sto lety se nikomu nemohlo podařit zmrazit žijící bytost bez poškození. A tihle ji zahrabali do země, kde přetrvala celou tu dobu!“ podotkl muž se vztyčeným ukazováčkem.

Stěnu šachty narušil prostor další jeskyně a výtah znatelně zpomalil.

„A jsme tu,“ uvědomil hostitel členy Schwartzova týmu.

Výtah klesl do krvavě ozářeného tunelu a zastavil. Ozvalo se zasýčení a dveře vyklouzly nahoru.

„Prosím,“ pokynul muž Schwartzovi, který váhavě vyšel do koridoru, na jehož druhém konci se otevřely další dveře. Obnažily interiér rozlehlé jeskynní místnosti.

„Za okamžik vám dám uniformy. Je tu trochu chladněji. To víte, jeskyně...“

Místnost byla asi deset metrů vysoká, šedesát metrů dlouhá a padesát metrů široká. Jako by se kámen potil, vlhké stěny, po nichž místy stékala voda, tříštící se o četné drobné kaskády, se blyštěly kolkolem. Světla, vyzařující indigovou barvu, byla rozmístěna jako hvězdy na noční obloze po stropu celého prostoru. Ostré osvětlení se naproti tomu nacházelo pouze na jednotlivých pracovištích.

„Následujte mě,“ předběhl je průvodce.

Ostatní jej mlčky sledovali a pohledy si vyměňovali dojmy z tohoto až pohádkového místa. Schwartz si na stěně jeskyně povšiml jakési obrazovky.

„Tam!“ ukázal průvodce k pracovišti, které obsluhovalo několik pracantů s rouškami přes obličej. Cosi okrašlovali a přeměřovali speciálními měřidly. Jejich těla zakrývala skutečnou podobu objektu, jemuž věnovali nejvyšší, až posvátnou pozornost. Když pak jejich řady prořídly, odhalila se návštěvníkům jedna z lidských koster.

„Našli jsme celkem třicet koster. Zvláštní na tom je, že šest jich leželo těsně pod povrchem. Dvacet dalších pak bylo nejnižší a čtyři se nacházely poblíž ve vertikální poloze. Jejich paže směřovaly vzhůru. Těch šest koster tuž pod povrchem leželo jedna vedle druhé s lebkou prostřelenou v oblasti... někdo je střílil do týlu. Kulky se nám bohužel nepodařilo nalézt.“

Jako by na tom záleželo, říkal si v duchu Schwartz.

Průvodce se zastavil u několik metrů dlouhé vitríny, střežící dvacet devět šklebících se skeletů.

„Tady jsou,“ vychloubavě přejel rukou po celé šířce exponátů.

„Pane Langu, tohle byste měl vidět!“ ozvalo se náhle z dálky.

Výzkumník, jenž si právě sundal roušku, se dožadoval Langovy pozornosti. Lang byl muž, jenž dosud prováděl Schwartzův tým.

„Pojďte!“ vyzval Lang Schwartze a ostatní z jeho týmu.

Obrovská obrazovka, jako by vyrůstala přímo z chladného jeskynního kamene, se zažehla. Objevila se na ní naředlá, průhledná hmota s jakýmsi boulemi či nádory. Pulzující jas barev se rozlil po celé ploše monitoru jako obludná agresivní houba, která pokryla rámem vymezený prostor, aby znepokojeně zjistila, že dále již metastázovat nemůže.